ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2026 ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΑΞΙΩΤΗ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α1

α. << Εθνικές γαίες>> ήταν οι ακίνητες, οι κτηματικές ιδιοκτησιες των Οθωμανών στις περιοχες που περιήλθαν στον ελεγχο του ελληνικού κράτους. Η γη αυτή ανήκε ειτε στο οθωμανικο δημοσιο ειτε σε μουσουλμανικά ιδρύματα ειτε σε ιδιωτες, ως ιδιοκτησία ή ως δικαίωμα νομής(εκμετάλλευσης). Οι περιουρίσες αυτές περιηλθαν στην κυριοτητα του ελληνικου κρατους << επαναστικώ δικαίω>>. Για τις ελληνικές επαναστατικές κυβερνήσεις αποτέλεσαν το πρώτο και, ουσιαστικα, το μονο κεφάλαιο στη διαρκεια του πολεμου, γι αυτο και χρησιμοποιηθηκαν ως υποθηκη για τη συναψη δανείων ή ως μεσα εξασφαλισης εσόδων, μέσω της εκποιησης τους. Η εκταση των γαιων αυτων μπορει να υπολογιστεί μονο κατα προσεγγιση, καθως το σχετικό με την έγγειο ιδιοκτησία οθωμανικό καθεστως ήταν περίπλοκο, όπως και οι μηχανισμοί απογραφής των περιουσιακών στοιχείων. Υπολογίζεται οτι η εκταση των εθνικών κτημάτων ανερχόταν χονδρικά σε 4.000.000 έως 5.000.000 στρέμματα.

β. Ενα σοβαρό ζήτημα, που επίστης αντιμετωπίστηκε με επιτυχία από την πρώτη κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας, ηταν το καθεστώς της τοπικής Εκκλησίας. Με τον Οργανικό νόμο του 1900, δόθηκε λύση σε ακανθώδη εκκλησιαστικά ζητήματα, όπως ήταν η σχεση της Εκκλησίας της Κρήτης με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η εκλογή Μητροπολίτη και Επισκόπων. Το βασικό σχήμα , που ισχύει με μικρές τροποποιήσεις έως σήμερα, είναι ένας καθεστώς ημιαυτόνομης Εκκλησίας, της οποίας ο Προκαθήμενος εκλέγεται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Κρητική Πολιτεία εκδίδει το Διάταγμα της αναγνώρισης και εγκατάστασης του.

γ. Πολιτική Παράταξη της Εθνοσυνέλευσης του 1862-1864 με μικρότερη απήχηση και αρχηγό τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη, που υποστήριζε την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, οικονομική ανάπτυξη και μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση και στο στρατό, πολιτισμική εξάπλωση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

ΘΕΜΑ Α2

α. Λάθος
β.Λάθος
γ.Σωστό
δ.Σωστό
ε.Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

<< Στις εξαγωγές, περισσότερο από τα 2 /3 (σε αξία)...Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων ήταν κυριολεκτικά ασήμαντες>> σελ.18

ΘΕΜΑ Β2

<< Ο πληθυσμός της Ελλάδας αυξήθηκε απο το 1920… ενσωματώθηκαν στον εθνικό κορμό>> σελ. 166-167

ΘΕΜΑ Γ1

Απο το σχολικό εγχειρίδιο πρέπει να αξιοποιηθούν οι εξής πληροφορίες για το Α ερώτημα:

- <<Κατά την προεπαναστατική περίοδο, για αντικειμενικούς λόγους,...Ο πρώτος φορέας ηταν η ευρύτερη οικογένεια>> Σελ.59

Απο το κείμενο Α πρέπει να αξιοποιηθούν οι εξής πληροφορίες για το Α ερώτημα:

- «Για να κατανοήσει κανείς τη φύση αυτού του συστήματος των πελατειακών σχέσεων και τις υποχρεώσεις που επέβαλλε στους προστάτες, πρέπει να κατανοήσει σε ποια κατάσταση είχαν αφήσει την κοινωνία στην Ελλάδα οι αιώνες, οι χιλιετίες ίσως. Αφού δεν υπήρχε κεντρική εξουσία ικανή να ελέγχει και να υπερασπίζεται τους ανθρώπους, καθένας ήταν αναγκασμένος να αναζητεί αλλού στήριγμα και προστασία. […] Ύστερα, ο απομονωμένος άνθρωπος έπρεπε να εξασφαλίσει μια θέση ανάμεσα στους άλλους. Ανάλογα με το πόσο αδύνατος ή δυνατός αισθανόταν, γινόταν οπαδός κάποιου ισχυρού, ή συγκέντρωνε ο ίδιος οπαδούς γύρω του».

Απο το σχολικό εγχειρίδιο πρέπει να αξιοποιηθούν οι εξής πληροφορίες για το Β ερώτημα:

- << Κάθε οικογένεια συνδεόταν οριζόντια…οι οικογένειες των μεγάλων πλοιοκτητών>> σελ. 59

Απο το κείμενο Β πρέπει να αξιοποιηθούν οι εξής πληροφορίες για το Β ερώτημα:

- <<Φυσικούς και αξιόπιστους συμμάχους σε έναν κόσμο γεμάτο κινδύνους έβρισκε κανείς […] στην οικογένεια. Η οικογένεια που περιλάμβανε πολλές γενεές και κλάδους συνήπτε κατά κανόνα οριζόντιες συμμαχίες με άλλες οικογένειες ή πρόσωπα της ίδιας κοινωνικής θέσης και κάθετες με υψηλότερα ιστάμενους πάτρονες και με τις οικογένειές τους, οι οποίες με τη σειρά τους ανήκαν στην πελατεία ανδρών με επιρροή. […]>>

- <<Πέντε θεσμοί συντηρούσαν τις οριζόντιες συμμαχίες οικογενειών, δημιουργούσαν αλληλεγγύη στις κάθετες, ιεραρχικά δομημένες πελατειακές ενώσεις και υποχρέωναν τα μέλη τους να τηρούν ορισμένους κανόνες συμπεριφοράς: γάμος, υιοθεσία, αδελφοποιία και κουμπαριά σε γάμο ή βάπτιση με κάποιον ισχυρό.>>

ΘΕΜΑ Δ1

Ενδεικτικός Πρόλογος

<< Το δυσμενές κλίμα για τους υπόδουλους Ελληνες,...ενω η Τραπεζούντα ξαναβρήκε τις παλιές της δόξες.>> σελ. 245

Απο το σχολικό εγχειρίδιο πρέπει να αξιοποιηθούν οι εξής πληροφορίες:

- <<Το μέλλον της περιοχής…την Τεργέστη, τη Ν. Υορκη και τη Ρωσία.>> σελ.246
- <<Η γεωργική οικονομία στηριζόταν…και των αλλων μεγαλουπόλεων>> σελ 246
- <<Προς το βορρά η οροσειρά Παρυάδρου…η βιομηχανία ναυπηγικής>> σελ 246
- << Η κύρια πλουτοπαραγωγική πηγή στα παράλια…200.000.000 φράγκα το χρόνο>> σελ 246
- <<Οι ελληνικές επιχειρήσεις διέθεταν εμπορικά υποκαταστήματα…ολη την οικονομία του ανατολικού Πόντου>> σελ. 246
- << Ανάλογη ήταν η οικονομική κίνηση…Εύξεινου Πόντου αλλά και της Ευρώπης>> σελ 246-247

Για την απάντηση στο ερώτημα του θέματος Δ1 οι μαθητές/-τριες αναμένεται, μέσα από την κριτική ανάγνωση των ιστορικών πηγών, να αξιοποιήσουν τις κατάλληλες πληροφορίες. Προτείνονται ενδεικτικά οι εξής:

Απο το κείμενο Α

- <<Το εμπόριο εξακολούθησε να διεξάγεται στις πόλεις Τραπεζούντα και Αμισό. […] Εμπορικά λιμάνια στον Πόντο ήταν η Κερασούντα, τα Κοτύωρα, η Οινόη, τα Σούρμενα κ.ά. Στην Τραπεζούντα το 1869 η αξία των εισαγωγών είχε φθάσει στα 62.787.464 φράγκα, με χώρες προελεύσεως κατά σειρά: Αγγλία, Περσία, Γαλλία, Ρωσία, Ελβετία και προτελευταία την Ελλάδα με

131.150 φράγκα, και των εξαγωγών στα 37.901.438 φράγκα, με προορισμό κατά σειρά: Περσία, Κωνσταντινούπολη, Ρωσία, Γαλλία, Καύκασο κ.ά.>>

Απο το κείμενο Β

- <<Στον Πόντο η οικονομική δραστηριότητα περιοριζόταν στην παραλιακή ζώνη και σ' αυτή πάλι ήκμαζε το ελληνικό στοιχείο. Το σπουδαιότερο κέντρο ήταν η Τραπεζούντα, που βρισκόταν στο τέλος του χερσαίου δρόμου και στο επίκεντρο της επικοινωνίας της Περσίας και της Κασπίας με όλη τη Μικρά Ασία και με τη Δύση. Το εμπόριο της Τραπεζούντας αναπτύχθηκε ιδιαίτερα από το 1883, όταν η Ρωσία απέκλεισε την οδό μέσω Καυκάσου στο περσικό εμπόριο, μέχρι το 1906, οπότε αποκαταστάθηκε πάλι η επικοινωνία μέσω Ρωσίας.>>

- <<Στο διαμετακομιστικό εμπόριο της Τραπεζούντας η ελληνική ναυτιλία έπαιζε σημαντικό ρόλο -ερχόταν τρίτη στις εισαγωγές και εξαγωγές στο λιμάνι της πόλεως. Υπήρχε υποκατάστημα της Τράπεζας Αθηνών, ενώ οι ντόπιοι μεγάλοι τραπεζικοί και εμπορικοί οίκοι των Γ. Καπαγιαννίδη, αδελφών Φωστηροπούλου και των Θεοφύλακτου και Λεοντίδη ήλεγχαν την οικονομική ζωή του τόπου. Δεύτερη σε σημασία ερχόταν η Αμισός που ήκμαζε ως κέντρο εξαγωγής καπνού και διέθετε και αυτή υποκατάστημα της Τράπεζας Αθηνών. Η Κερασούντα και τα Κοτύωρα ήκμαζαν επίσης· και εκεί το εμπόριο ήταν στα χέρια των Ελλήνων.>>

Απο το κείμενο Γ

- <<Όσον αφορά στην Αμισό, που βασιζόταν περισσότερο στην αγροτική παραγωγή της ενδοχώρας της -ήταν άλλωστε ιδανική η θέση της, για να εξυπηρετεί την κεντρική Ανατολία- οι εξαγωγές από το λιμάνι της αυξήθηκαν εντυπωσιακά χάρις σε συγκεκριμένα προϊόντα, όπως κυρίως τον καπνό, το σιτάρι, το αλεύρι και τη βρόμη, ενώ το ύψος των εισαγωγών δεν μεταβλήθηκε σημαντικά, καθώς άλλα προϊόντα

μειώθηκαν (βαμβακερά και μάλλινα είδη, μέταλλα), και άλλα αυξήθηκαν (καφές, είδη σπιτιού και ζάχαρη).>>

- <<Το λιμάνι της Κερασούντας, σε εξαιρετικά ευνοϊκή θέση για τις κεντρικές επαρχίες της Μ. Ασίας, παρουσιάζεται αναλογικά ως το πιο αποδοτικό στο εισαγωγικό και το εξαγωγικό εμπόριο.>>

Ενδεικτικός Επίλογος

<<Η οικονομική άνθηση του ελληνισμού στην ευρύτερη περιοχη…για να μεταφέρουν στην πατρίδα τους τις νέες επιστημονικές μεθόδους διδασκαλίας>> σελ 248

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ : ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Π. ΙΟΡΔΑΝΙΔΗΣ